

УДК 7.05:64+2-
526.62

DOI 10.30857/2617-
0272.2020.2.7.

МИХАЙЛОВА Р. Д.¹, ПЕТРУК Р. І.²

¹Київський національний університет технологій та дизайну

²Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука

ІКОНА ЯК ПРЕДМЕТ ЖИТЛОВОГО ІНТЕР'ЄРУ

Мета роботи – проаналізувати роль та місце ікони в інтер'єрі сучасного житла як твору сакрального призначення, витвору мистецтва, артефакту культури.

Методологія. Застосовано загальнонаукові методи дослідження, хронологічний та історико-компаративний, образно-стилістичний та семантичний аналіз. Для визначення понятійного апарату дизайну застосовано теоретико-мистецтвознавчі термінологічні будови.

Результати. Проаналізовано особливості розташування ікони в житловому інтер'єрі як предмета культу, твору мистецтва, предмета - символа, предмета побуту, відповідно її призначенню, як: а) предмета релігійного шанування, б) предмета колекціонування, в) предмета культури, що втілює релігійні, національно-історичні, міфо-поетичні, образно-художні змісти та виявляє можливості їх реалізації в дизайнерській практиці; в іконі – предметі культу і витворі мистецтва – втілена властивість об'єкту як явища, процесу, дії, стану, практичної або теоретичної діяльності людини. З'ясовано, що застосування ікони в інтер'єрі передбачає врахування того, що образність ікони як «внутрішня форма» мистецтва висвітлює місце образу у загальній структурі художнього відтворення дії духовного змісту і матеріальної зовнішньої форми, пункту втілення одного в іншому – матеріалізації духовного і одухотворення матеріального. Підсумовано, що залучення ікони до інтер'єру передбачає осмислення її предметного смислу як двох сторін буття – матеріального і духовного.

Наукова новизна полягає у з'ясуванні місця та значення ікони як предмета домашнього вжитку щодо змістовного, композиційного та естетичного наповнення інтер'єру житлового середовища.

Практична значущість. Запропоноване дослідження розширює уявлення про можливості формування сучасного житлового інтер'єру. Результати можуть бути використані у практиці дизайну житлового середовища.

Ключові слова: ікона, предметно-речовий ряд, дизайн, житловий інтер'єр, дизайнерська практика, композиційна побудова.

Вступ. Формування інтер'єру є видом художньо-практичної діяльності, що окрім архітектурно-середовищної побудови передбачає роботу зі значною кількістю різноманітних речей. Серед можливого розмаїття предметно-речового ряду в інтер'єрі, певну групу складають речі релігійного вжитку, які часто належать також до об'єктів мистецтва та культури. Такою, наприклад, є ікона. Осмислення ікони як можливого об'єкта дизайну інтер'єру представляє значний науково-теоретичний та практичний інтерес для широкого кола замовників та виконавців відповідних проектів.

Аналіз попередніх досліджень. Ікона є предметом значної кількості досліджень. Її історію, еволюцію, стилістичні та техніко-технологічні особливості вивчали П. Жолтовський [4, с. 240-284], В. Свенціцька [13], Л. Міляєва [9], Д. Степовик [14], В. Делуга [3], інші дослідники, завдяки чому впродовж другої половини ХХ ст. сформувалися уявлення про ікону як видатне культурно-мистецьке явище, що мало понад тисячолітній розвиток, у тому числі в Україні.

Змістова сутність православної ікони, її ідейне навантаження, філософські християнські засади, їх візуалізація засобами мистецтва тощо знайшли відображення у

працях П. Флоренського [18], М. Храпченка [19], О. Швидкої [20, с. 123-128], В. Бачиніна [1]. Регіональні властивості ікони, зокрема, у контексті середньовічної культури південно-західних областей України, а також на сучасному етапі досліджувала Р. Михайлова [6, с. 213-258; 7 ; 8], аспекти професійного мистецтва – М. Приймич [12].

Окремим питанням є роль та місце ікони в інтер'єрі. Такій проблематиці присвятили праці С. Таранушенко, А. Уваров, Л. Успенський, М. Пелех та інші фахівці [15, с. 141–164; 16; 17, с. 223–255; 11, с. 20–23]. Проте переважна більшість дослідників розглядала ікону як елемент церковного іконостасу, що об'єктивно відповідає церковним регулятивним правилам та канонам, адже храмовий інтер'єр є основним місцем її розташування [2]. Відтак, місце та значення ікони у житловому інтер'єрі поки що не мало достатнього висвітлення. Поодиноким є розгляд ікони у хатньому середовищі, здійснений О. Осадчою [10, с. 105–114]. Зміна умов сучасного життя церковної спільноти, запит на культові особисті речі, та, водночас, підвищення культури житлового інтер'єру, створили інтерес до ікони як предметної одиниці людського помешкання. У такому зв'язку, актуальності набуває також питання «предметності» ікони в інтер'єрі.

Запропоноване дослідження ікони як елементу житлового інтер'єру актуалізує її вивчення як явища не лише сакрального, а й предметно-матеріального світу, визначального для дизайну, що не мало поки що висвітлення у науковій літературі.

Постановка завдання. У практиці формування інтер'єру сучасний дизайн звертається до різноманітних ідей, які знаходять своє архітектурно-просторове та стилістичне втілення [5]. При цьому сучасний запит на формування інтер'єру передбачає все більш осмислене звернення до предметно-речового ряду. Його аналіз та багатозарове інтерпретування часто

потребує від дизайнера розуміння природи конкретного предмета, його смислової, естетичної, історико-культурної цінності. У такому аспекті ікона належить до особливих предметних витворів, адже вона є носієм ритуально-релігійних, культово-сакральних, історико-художніх, естетично-мистецьких сенсів, які можуть втілюватися у дизайнерському рішенні. Основна проблема даного дослідження полягає в аналізі ікони та її смислової специфіки як змістовного наповнення та організації інтер'єру.

Мета дослідження – виявити роль ікони в інтер'єрі як традиційного предмету культу та артефакту мистецтва, наділеного естетичними та художніми якостями. Для досягнення мети було вирішено завдання розкрити аспекти ікони як предмета, наділеного релігійним національно-історичним, міфо-поетичним, образно-художнім змістами; розглянути аспект предметності ікони; проаналізувати можливості реалізації змістовних втілень ікони у дизайнерській практиці створення інтер'єрів.

Результати дослідження. Від початку свого існування ікона є невід'ємною від інтер'єру. Починаючи із доби середньовіччя, як свідчить історія релігії, середньовічної культури та мистецтва, вона постійно знаходилася у середовищі церкви, собору, монастиря або у житловому приміщенні. На зорі поширення християнства, вже у перших місцях здійснення культу християнами – в катакомбах, ікона знаходилася в інтер'єрі, що не дійшов своїх закінчених форм – у крипти або у ніші-молільні.

З подальшим розвитком християнства предмет поклоніння першообразу – ікона – провідний предмет релігійного шанування і зорове втілення образу Спасителя, Богоматері, святих, знаходилася у серцевині храму – біля вівтаря, а під час літургії – у центрі храмового дійства: біля неї кадився фіміам-ладан, запалювалися свічки,

здійснювалася молитва, молебень, хресна хода. У церковно-релігійній культурі ікона наділена, окрім важливих ідейно-змістовних властивостей, мобільними якостями та є однією з центральних святинь [6, с.124–129].

Особливе значення від доби середньовіччя отримала ікона у такому виді приміщень, як домова церква. Для зручності користування її влаштували у помешканнях представників нобілітету, де відвідувала її вся родина. Перші домові церкви історично відомі у палацах візантійських імператорів. Попри те, що коло відвідувачів палацових домових церков було обмеженим, ідея домашнього вівтаря знайшла надалі широке застосування. Зокрема, в Україні така традиція проявилася у розташуванні ікони у житловому приміщенні. Розташована у червоному куті міської кімнати або селянської хати ікона символізувала зв'язок із вищими божественними силами [10].

Червоний кут, де у хаті знаходилася ікона, прикрашали квітами та вишитими рушниками. Він був багатоярусним з божниками – завісами, що прикривали образи зверху і обабіч, лампадами, які запалювали у потрібний час, посудиною зі святою водою з церковних святих джерел, підставками із проскурами, що символізували тіло Христове, в оточенні поминальних книжок. У міському житлі ікону також прилаштовували на стіні, ставили на спеціальні столики, комоди, шифоньєри. Подекуди, ікони мали форму складня із декількох ікон, які при потребі розгорталися у вигляді мініатюрного іконостасу. У європейському будинку в католицькому середовищі складні переважали над іконами у звичному для православ'я вигляді.

У наш час ікона також може знаходитися не тільки у церковному, а у звичайному житловому приміщенні. Найчастіше це житло віруючих, які мають потребу бачити її постійно для здійснення культу. Біля ікони зазвичай здійснюють

ранкові та вечірні молитви. Перед виходом із дому та одразу після повернення віруюча людина, звертаючись до ікони, розташованої над дверима передпокою, возносить молитву. Молитву також возносять перед та після трапези, якщо ікона знаходиться в їдальні [2].

Згідно церковних приписів, обмежень щодо вибору кімнат, де можуть знаходитися ікони, немає. Це можуть бути і вітальня, і відпочивальня, і кухня. Однак, певні правила розміщення ікони у житлі існують. Так, ікони мають бути розташовані на східній стіні кімнати, що символічно відповідає вівтарю церкви, переважно розгорнутого до Сходу. Якщо ікон багато – вони мають бути розташовані у певній послідовності – за системою, що відповідає церковній ієрархії святих, як це ми бачимо на церковному іконостасі. Обов'язковими у житлі віруючих вважаються ікони Спасителя та Божої Матері, які традиційно символізують центр церковного іконостасу. Ікону Спасителя, часто найбільшу за розмірами, прийнято розташовувати по центру, вище інших. Зліва від неї мала знаходитися ікона Богоматері. В центрі могла бути установлена так звана «вінчальна пара», іменні ікони чоловіка і дружини. Над іконою Спасителя дозволено ставити лише «Розп'яття» або ікону «Свята Трійця». Якщо у домі знаходилася особливо шанована ікона, сімейна реліквія, її належало ставити у центрі, але нижче образів Христа і Богородиці. До іконостасу входили іменні ікони членів родини, сімейні ікони тощо.

Окрім змісту, відповідного Священному писанню, ікони також наділялися значенням умовної місії, кожна своєї. Так, образ Ісуса Христа ніс ідею цілительства від недугів, оберігання від бід, підтримки в труднощах; лик Богородиці втілював чисту любов, прощення, смирення, здоров'я, сімейне благополуччя; образ Семистрільної Богородиці оберігав від чвар, пліток, недобррозичливців, злодіїв; зображення «Нев'янучого Цвіту» наділяло

душевною силою, направляло на вірний шлях, зберігало красу і молодість, відвертало від спокус, дарувало надію; зображення Святого Миколая допомагало при вирішенні складних проблем, давало віру на зцілення; образ Ангела-Хранителя зцілював, привертав любов, надію та спокій; зображення православних свят – Хрещення або Різдва Христового мали знімати з душі важкість, гріховні помисли, сцена Таємної вечері – налагоджувати стосунки з рідними та друзями, ікона Святої Трійці сприяла взаємоповазі, спокою в домі, очищала від гріхів, негативних емоцій, зурочень. Ікона в інтер'єрі людського простору завжди сприймалася як його оберіг.

Іншою причиною розміщення ікони у житловому інтер'єрі є її поцінування як твору мистецтва, предмету колекціонування. У такому випадку її молитовне призначення не є головним, адже цінуються її антикварні або художні якості. Ікона у такому сенсі часто сприймається господарями як естетичне доповнення до інтер'єру, його елемент, хоча за змістом відмінний від сімейних фото, фотопалер, постерів, плакатів, посуду, статуеток. Ікона більше сприймається як картина, образотворча форма, адже в іконі – предметі культури і витворі мистецтва – втілена її предметна сутність – властивість об'єкту як явища, процесу, теоретичної практики.

У більш вузькому сенсі, предметність — це сприйняття об'єкту як відокремленого у просторі і часі окремого фізичного тіла, що є виразом взаємодії сутності та її фону, а також втіленням узагальнень співвідношень образу до певного класу об'єктів, їх константності, тобто відносної постійності сприйняття образу, його метафізики.

Щодо іконопису поняття предметності втілює сторону її конкретної, речової, матеріальної, наочної, об'єктивної, реальної сутності. Визначення ікони як предмету художньої культури поняттям «втілений художній образ» ставить її в один ряд із

поняттям «річ», «тіло», «організація», «знання», «цінність», «проект». При цьому уточнення терміну як «образ художній», передбачає усвідомлення довгої еволюції самого поняття образу через прадавнє «образ», означене як «зовнішній вигляд», «лик», його перехід у поняття «лик Божий», втілення «образу Бога», і, нарешті, появи поняття «образ-ікона». З іншого боку – буттєве поняття «образ», виявляє ймовірність похідного від поняття образу – «образливо», «образливий», що має негативне значення.

В Україні набуття словом «образ» естетичного значення, очевидно, варто пов'язувати із опосередкованим процесом перетворення наприкінці XVII – на початку XVIII ст. ікони в трунний портрет і так званий сарматський портрет, відомий також у Польщі, що поступово став портретом земної людини. Так само в реальній художній практиці іконопис, коли із нього були витіснені образи небожителів, став живописом.

У сучасному використанні поняття «образ» має кілька значень – від зображення технічного характеру, до чуттєво-конкретного відтворення реальних предметів та явищ, власне зримих образів реального світу та інтелектуального відображення предметного світу у філософському сенсі, де спостерігається світогляд митця. Художній образ є особливим типом образності, що має і гносеологічне, і психологічне, і аксіологічне, і семіотичне, і інші значення, що завдяки епітету «художній», конкретизуються в теорії мистецтва.

Сучасні концепції визнають поняття «художній образ» як найбільш точне визначення структури мистецтва, тому що він формується злиттям реальності, вираження почуттів, думок мистця, конструювання особливого роду матеріально-духовних предметів, гри форм, мовних прийомів у розмаїтті співвідношень структур загального цілого. Звідси двоїста

конкретизація образів мистецтва – як художніх і як втілених, де перші – у якості духовного наповнення, інші – матеріалізації цієї духовності. Художній образ, в тому числі в іконі, є духовним за модальністю, він є формою ідеального як втілення суб'єктивної реальності, локалізованої у людській свідомості. Образ, народжений в уяві художника, завдяки втіленню у твір мистецтва, переноситься в уяву глядача, його свідомість.

Особливість духовної матерії художнього образу полягає у синкретичному злитті пізнання, ціннісного осмислення і проектування винайденної реальності. Образ Дому Божого у Софійському соборі або квітки петриківського розпису – це пізнавальне відображення об'єктивної реальності, емоційний вираз оцінки втіленого художником і створеного нового ідеального об'єкту, що наново формує вихідну реальність із синтезу знання і оцінки. У нехудожніх образах документально-репродукційного, науково-ілюстративного, проектно-технічного призначення відсутня тривимірна структура, в той час, як художній спосіб освоєння світу створює унікальні тристоронні ідеальні конструкти, які тяжіють до рівня чотиристоронніх, якщо відбувається діалог з глядачем. У таку взаємодію входять різні за природою види, роди, жанри, залежно від позицій творчого методу и стилю, від індивідуальності митця, від художнього завдання, яке він вирішує в даному творчому акті. Як образна домінанта або тло рівноваги, кожна з них робить свій внесок у повноцінний художній образ. Такою повнотою наділена і образність ікони.

Онтологія ікони як предмету мистецтва визначається матеріальністю, що функціонує саме як конкретна матеріальна річ у реальному існуванні одиничного об'єкту. На відміну від онтології витворів духовної діяльності, матеріальне втілення є

лише засобом реалізації та трансляції, що можна замінити на інші.

Продуктом творчості тут є не артефакт, а духовний конструкт з притаманним йому узагальненням у вигляді поняття, ідеї, проекту, ідеалу, формули, судження, концепції, теорії, вчення, тобто форми, знакової системи, у яку цей конструкт включений. У такому сенсі онтологія ікони відмінна від предметного буття у матеріальній, духовній частині: художня образність є духовною як і пізнання, ціннісне осмислення і проектування, але образ функціонує як матеріальний предмет у реальності його конкретного існування, конкретно звернений до переживань людини. Відтак одиницею предметності художньої культури є не образ як чисто духовне явище, не матеріальна конструкція, не гра форми, не артефакт, а втілений, матеріалізований засобами мистецтва, образ [19].

Образність ікони як «внутрішня форма» мистецтва висвітлює місце образу у загальній структурі художнього відтворення дії духовного змісту і матеріальної зовнішньої форми, пункту втілення одного в іншому – матеріалізації духовного і одухотворення матеріального.

Висновки. Аналіз ікони як об'єкту дизайнерських рішень передбачає вивчення її властивостей як предмету культу, твору мистецтва, предмета-символа, предмета побутового вжитку, через поняття предметності. Виявлено, що особливості розміщення ікони в сучасному інтер'єрі полягають у підкресленні її змістовного, композиційного та естетичного значень а) як предмета культового шанування, б) як предмета колекціонування, наділеного історико-естетичними якостями, в) як предмета культури, що символічно втілює релігійні, національно-історичні, міфопоетичні, образно-художні смисли. В іконі – предметі культу і витворі мистецтва – втілена властивість об'єкту як явища,

процесу, дії, стану, практичної або теоретичної діяльності людини.

Залучення ікони до інтер'єру передбачає осмислення її предметного смислу як двох сторін буття – матеріального і духовного. Подальші дослідження ікони як об'єкту дизайну передбачають осмислення її образно-сислової та предметної специфіки в умовах побудови конкретного інтер'єру, визначеного конструктивно, стилістично й змістовно.

Література

1. Бачинин В. Введение в христианскую эстетику. Санкт-Петербург: Христианское общество «Библия для всех», 2005. 376 с.
2. Давыдова М. Н., Шлычкова Е. В. Понятие канона в современной иконописи и христианском искусстве. URL: <https://azbyka.ru/ponyatie-kanona-v-sovremennoj-ikonopisi-i-hristianskom-iskusstve> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Deluga W. Malarstwo i grafika cerkiewna w dawnej Rzeczypospolitej, Gdańsk: Wydawn. Uniwersytetu Gdańskiego 2000. DOI: <http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/2246/>.
4. Жолтовський П. М. Иконопис. Історія українського мистецтва: в 6-ти т. Т. 3. Мистецтво другої половини XVII–XVIII ст. Київ : Київська книжкова фабрика «Жовтень», 1968. С. 240–284.
5. Зиміна С.Б. Стили інтер'єру. Навчальний посібник. Київ: Довіра.2018. 344 с.
6. Михайлова Р.Д. Художня культура Галицько-Волинської Русі. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2007. 496 с.
7. Михайлова Р. Специфіка та особливості внутрішнього середовища споруд літописного Холма. Технічна естетика і дизайн. 2018. Вип.14. С. 124 –129.
8. Михайлова Р.Д. Пленер як засіб академічної освіти студентів-іконописців (на прикладі міжнародного іконописного пленеру 2018 Львівської національної академії мистецтв). Тези доповідей Міжнародної наукової конференції «Шості Платонівські читання». К. 2019. С. 33–34.
9. Milyaeva L. S. The Ukrainian Icon 11th — 18th centuries. From Byzantine source to the Baroque. Sant-Petersburg, Bournemouth. 1996.
10. Осадча О. Українська хатня ікона XVIII–XX ст.: як наукове дослідження. Мистецтвознавство. Львів, 2007. Ч. 1. С. 105–114.
11. Пелех М. Стилiстичні особливості іконостасу першої третини XVII – поч. XVIII ст. з церкви Св. Миколая Чудотворця з с. Якторів на Львівщині. Апологет. Богослов. збірн. Львів. духовної академії УПЦ КП. 2010. № 1 – 4. С. 20 – 23.
12. Приймич М. Церковне професійне малярство Закарпаття другої половини XVIII – першої половини XX ст.: народна традиція, візантійська канонічність та впливи західноєвропейського мистецтва. Монографія. Ужгород : Карпати, 2017. 507 с.
13. Свенціцька В. І. Живопис XIV–XVI століть. Історія українського мистецтва : в 6-ти т. Т. 6. Мистецтво XVI – першої половини XVII століття. Київ : Київська книжкова фабрика «Жовтень», 1967. С. 208–274.
14. Степовик Д. В. Мистецтво ікони : Рим, Візантія, Україна. Київ : Наук. думка, 2008. 466 с.
15. Таранушенко С. А. Український іконостас. Записки НТШ. Праці секції мистецтвознавства. Львів, 1994. Т. 227 (CCXXVII). С. 141–164.
16. Уваров А. С. Христианская символика. Москва, 1908. Ч. I. 212 с.
17. Успенский Л. А. Вопрос иконостаса. Вестник Русского Западно-Европейского Патриаршего Экзархата (Париж). 1963. № 44. С. 223–255.
18. Флоренский П. А. От образа к Первообразу. Православная икона. Канон и стиль. Москва, 1998. С. 160–167.
19. Храпченко М. Горизонты художественного образ. Москва: Художественная литература, 1986. 438 с.
20. Швыдкая Е.В. Явление иконы: смысл и содержание. Вестник Московского Государственного Областного «Философские науки». 2009. № 1. Вып. № 13. С. 123–128. URL: <https://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/3616>.

References

1. Bachinin, V. (2005). Vvedenie v hristianskuyu estetiku [Introduction to Christian aesthetics]. Sankt-Peterburg : Hristianskoe obshchestvo «Bibliya dlya vseh». [in Russian].
2. Davydova, M.N., Shlychkova, E.V. Ponyatie kanona v sovremennoy ikonopisi i hristianskom iskusstve. [The concept of canon in modern icon

painting and Christian art] URL: <https://azbyka.ru/ponyatie-kanona-v-sovremennoj-ikonopisi-i-hristianskom-iskusstve> Last accessed: 12.04.2020) [in Russian].

3. Deluga, W. Malarstwo i grafika cerkiewna w dawnej Rzeczypospolitej, Gdańsk: Wydawn. Uniwersytetu Gdańskiego 2000. DOI: <http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/artdok/2246/> [in Polish].

4. Zholtovskiy, P. M. (1968). Ikonopys // Istorija ukrainskoho mystetstva : v 6-ty t. T. 3. Mystetstvo druhoi polovyny XVII–XVIII st. [History of Ukrainian art: in 6 volumes. Vol. 3. Art of the second half of the seventeenth and eighteenth centuries] Kyiv : Kyivska knyzhkova fabryka «Zhovten». 240–284. [in Ukrainian].

5. Zymina, S.B. (2018). Styli inter'eru. [The interior styles.Tutorial] Navchalnyi posibnik. Kyiv: Dovira. [in Ukrainian].

6. Mykhailova, R.D. (2007) Khudozhnia kultura Halysko-Volynskoi Rusi. [Artistic culture of Galicia-Volyn Rus] Kyiv: Wydavnychi Dim «Slovo» [in Ukrainian].

7. Mykhailova, R. (2018). Spetsyfika ta osoblyvosti vnutrishnoho seredovyscha sporud litopysnoho Kholma [Specifics and features of the interior space of the buildings of the Chronicle Hill] Tekhnichna estetyka i dyzain. 14. 124–129. [in Ukrainian].

8. Mykhailova, R. D. (2019). Plener yak zasib akademichnoi osvity studentiv-ikonopystsiv (na prykladi mizhnarodnoho ikonopysnoho pleneru 2018 Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv) [Plein air as a means of academic education of students-icon painters (on the example of the international icon-painting plein air 2018 of Lviv National Academy of Arts) // Tezy dopovidei Mizhnarodnoi naukovoï konferentsii «Shosti Platonivski chytannia». Kyiv. 33–34. [in Ukrainian].

9. Miliaieva, L. (1996). The Ukrainian Icon 11th–18th centuries. From Byzantine source to the Baroque. Sant-Petersburg, Bournemouth.

10. Osadcha, O. (2007). Ukrainska khatnia ikona XVIII–XX st.: naukove doslidzhennia [The Ukrainian home icon of the XVIII–XX centuries: as a scientific research] Mystetstvoznavstvo. Lviv, 1. 105–114. [in Ukrainian].

11. Pelekh, M. (2010). Stylistychni osoblyvosti ikonostasu pershoi tretyny XVII poch. XVIII st. z tserkvy sv. Mykolaia Chudotvortsia z s. Yaktoriv na Lvivshchyni. [Stylistic features of the iconostasis of

the first third of the 17th – the beginning of the 18th century from the church of St. Nicholas the Wonderworker from the village Yaktoriv in the Lviv region] Apolohet. Bohoslov. zbirn. Lviv. dukhovnoi akademii UPTs KP. 1–4. 20–23. [in Ukrainian].

12. Pryimych, M. (2017). Tserkovne profesiine maliarstvo Zakarpattia druhoi polovyny XVIII – pershoi polovyny XX st.: narodna tradytsiia, vizantiiska kanonichnist ta vplyvy zakhidnoevropeiskoho mystetstva. [Church professional painting of Transcarpathia in the second half of the 18th -the first half of the 20th century: folk tradition, Byzantine canonicity and influences of Western European art] Uzhhorod : Karpaty. [in Ukrainian].

13. Svientsitska, V. I. (1967). Zhyvopys XIV–XVI stolit. Istorii ukrainskoho mystetstva: v 6-ty t. T. 6. Mystetstvo XVI – pershoi polovyny XVII stolittia. [Painting of the XIV–XVI centuries.The history of Ukrainian art: in 6 volumes] Kyiv: Kyivska knyzhkova fabryka «Zhovten». 208–274. [in Ukrainian].

14. Stepovyk, D. V. (2008). Mystetstvo ikony: Rym, Vizantiia, Ukraina. [The art of the icon: Rome, Byzantium, Ukraine] Kyiv : Nauk. dumka. [in Ukrainian].

15. Taranushenko, S. A. (1994). Ukrainskyi ikonostas [Ukrainian iconostasis] // Zapysky NTSh. Pratsi sektsii mystetstvoznavstva. Lviv. 227 (CCXXVII). 141–164. [in Ukrainian].

16. Uvarov, A. S. (1908). Khristiianskaya simvolika. [Christian symbols] Moskva, Ch. I. [in Russian].

17. Uspenskiy, L. A. (1963). Vopros ikonostasa [The problem of the iconostasis], Vestnik Russkogo Zapadno-Yevropeyskogo Patriarshego Ekzarkhata (Parizh). 44. 223–255. [in Russian].

18. Florenskiy, P. A. (1998). Ot obraza k Pervoobrazu. Pravoslavnaya ikona [From the image to the prototype. The Orthodox icon] Kanon i stil. Moskva. 160–167. [in Russian].

19. Khrapchenko, M. (1986). Gorizonty khudozhestvennogo obraza. [Horizons of an artistic image] Moskva : Khudozhestvennaya literatura. [in Russian].

20. Shvydkaya, Ye.V. (2009). Yavlenie ikony: smysl i sodержanie [The phenomenon of the icon: meaning and content]. Vestnik Moskovskogo Gosudarstvennogo Oblastnogo universiteta «Filosofskie nauki». 1. Vyp. 13. Moskva : Izdatelstvo MGOU. 123–128. URL: <https://www.vestnik-mgou.ru/Articles/Doc/3616> [in Russian].

THE ICON AS A SUBJECT OF RESIDENTIAL INTERIOR

MYCHAILOVA R.D.¹, PETRUK R.I.²

¹*Kyiv National University of Technologies and Design*

²*Mykhailo Boychuk Kyiv State Academy of Decorative-Applied Arts and Design*

Purpose. To identify the things-meaning role of the icon in modern housing interior as an object of cult and religious purpose, a work of art, a cultural artifact.

Methodology. General scientific methods of research have been applied, including chronographic, historical-comparative as well as those relating to art studies – figurative-stylistic, semantic, iconographic. Theoretical and art terminological constructions have been used for determining the conceptual apparatus of design.

Results. There have been analysed the peculiarities of the location of the icon in the living interior as a cult object, a work of art, a symbolic object, a household object according to its purpose as: a) a subject of religious worship, b) a collector's item, c) a cultural object that embodies religious, national-historical, myth – poetic, figurative – artistic meanings and reveals the possibilities of their implementation in design practice; the icon as a cult object and a work of art embodies the property of an object as a phenomenon, process, action, state, practical or theoretical human activity. It was studied out that the use of the icon in the interior takes into account that the imagery of the icon as an "internal form" of art highlights the place of the image in the overall structure of artistic reproduction of spiritual content and material external form, the point of embodiment of one in another – materialization of spiritual and spiritualization of material. It is concluded that the use of the icon in the interior involves understanding its objective meaning as two aspects of existence – material and spiritual.

The scientific novelty consists in determining the place and meaning of the icon as a household item in terms of content,

ИКОНА КАК ПРЕДМЕТ ЖИЛИЩНОГО ИНТЕРЬЕРА

МИХАЙЛОВА Р. Д.¹, ПЕТРУК Р. И.²

¹*Киевский национальный университет технологий и дизайна*

²*Киевская государственная академия декоративно-прикладного искусства и дизайна имени Михайла Бойчука*

Цель. Проанализировать предметно-смысловое значение иконы в интерьере современного жилища как объекта сакрального назначения, произведения искусства, артефакта культуры.

Методология. Использованы общенаучные методы исследования, хронологический и историко-компаративный, образно-стилистический, семантический анализ. Для определения понятийного аппарата дизайна применены теоретико-искусствоведческие терминологические построения.

Результаты. Проанализированы особенности размещения иконы в жилищном интерьере как предмета культа, произведения искусства, предмета-символа, предмета быта, что соответствует ее назначению: а) предмета религиозного поклонения, б) предмета коллекционирования, в) предмета культуры, воплощающими религиозное, национально-историческое, мифопоэтическое, образно-художественное содержание и выявляет возможности реализации в дизайнерской практике создания современных жилищных интерьеров.

Научная новизна состоит в определении места и значения иконы как предмета домашнего обихода в аспекте содержательного, композиционного и эстетического эстетичного наполнения интерьера жилищной среды.

Практическое значение. Предложенные материалы расширяют представления о

compositional and aesthetic filling of the residential environment.

Practical significance. The proposed materials expand the understanding of the possibility of forming a modern residential interior; the results can be used in residential design practice.

Keywords: *icon, subject line, design, residential interior, design practice, compositional construction.*

возможностях формирования современного жилищного интерьера. Результаты могут быть использованы в практике дизайна жилищной среды.

Ключевые слова: *икона, предметный ряд, дизайн, жилищный интерьер, дизайнерская практика, композиционные построения.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО
АВТОРІВ:

Михайлова Рада Дмитрівна, д-р мист., професор, професор кафедри дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-7264-0205, **e-mail:** radami1818@gmail.com

Петрук Роман Ігорович, Заслужений діяч мистецтв України, старший викладач кафедри монументально-декоративного і сакрального мистецтва, Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука, ORCID 0000-0001-6221-7916, **e-mail:** artromanpetruk@gmail.com

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.2.7>

Цитування за ДСТУ: Михайлова Р. Д., Петрук Р. І. Ікона як предмет житлового інтер'єру. *Art and design*. 2020. №2. С 83-91.

Citation APA: Mychailova, R. D., Petruk, R. I. (2020) The icon as a subject of residential interior. *Art and design*. 2. 83-91.